

СИСТЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Пенсійне забезпечення у сучасних умовах відіграє провідну роль у соціальному житті суспільства. Ця сфера діяльності потребує постійного вдосконалення, а також вирішення соціальних, економічних, фінансових та нормативних проблем. Пенсійне забезпечення – це одне із головних джерел доходу непрацездатних громадян похилого віку. Для непрацездатних пенсіонерів ця виплата є основою матеріального забезпечення та існування.

Згідно статті другої ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів:

Перший рівень – це солідарна система загальнообов'язкового пенсійного страхування (далі – солідарна система), що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі – накопичувальна система пенсійного страхування), що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах в порядку, передбачених законом.

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

Перший і другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Другий і третій рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему накопичувального пенсійного забезпечення.

Третій рівень, тобто недержавне пенсійне забезпечення, відповідно до чинного законодавства в Україні здійснюється:

- недержавними пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;
- страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;
- банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб [1].

Недержавний пенсійний фонд (НПФ) – це фінансова установа, яка надає послуги з недержавного пенсійного забезпечення, основною метою якого є забезпечення одержання людьми додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат. Від 2004 року кожен українець може вкладати гроші в так звані недержавні пенсійні фонди (НПФ). НПФ є елементом третього рівня нової пенсійної системи, що створюється в Україні.

Для більшості українців недержавні пенсійні фонди є новими інституціями, але в багатьох країнах світу вони є одними з найбільш популярних засобів здійснення заощаджень, в тому числі на старість, на протипагу банківським депозитам та іноземній валюті [2].

На обліку в Пенсійному фонді України станом на 1 січня 2018 року перебувало 11711,3 тисячі пенсіонерів, що на 244,9 тисячі осіб менше в порівнянні з 1 січня 2017 року.

Із загальної чисельності пенсіонерів 7 345,5 тис. жінок (62,7 %) та 4 365,8 тис. чоловіків (37,3 %) [3].

В Україні нині налічується трохи більше ніж 840 тисяч учасників недержавних пенсійних фондів, а також відповідно 64 самих НПФ. Від 2004 року громадяни довірили фондам 1,9 мільярда гривень, тобто кожен сплатив у середньому 2255 гривень. Це дуже мало в порівнянні з європейськими країнами, де чи не кожен громадянин є учасником подібних фондів. Загалом у світі середній розмір відрахувань до НПФ складає не менш ніж 5 % від доходів. Згідно з даними Нацкомісії з регулювання ринку фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), нині учасники НПФ у середньому відкладають близько 800 гривень на рік. Звичайно, така сума не дозволить накопичити гідну суму на старість. Якщо б кожна людина відкладала хоча б по 1000 гривень в місяць протягом хоча б 30 років, а розмір заощаджень з мінімальним рівнем доходності, наприклад складав 4 %, то було б майже 700 тисяч гривень. І виплата пенсії протягом 15 років після досягнення пенсійного віку складала б 5 тисяч гривень на місяць. Це майже вдвічі більше, ніж середній рівень пенсій, який сплачується з державного пенсійного фонду [4]. Проте, головним недоліком є невпевненість в тому, що не знайдеться зловживачів, які захочуть використати ці кошти у власних цілях.

Отже, пенсійне забезпечення України має як недоліки, так і переваги. Проте, кожен пенсіонер має право на отримання трудової та соціальної пенсії. Щодо недержавних пенсійних фондів, то спочатку зацікавлених українців ставало дедалі більше, одною із головних причин була пенсійна реформа. Проте довіра населення знизилась за рахунок того, що недержавні пенсійні фонди, які мали взяти відповідальність за добровільне накопичувальне страхування, не змогли цілком забезпечити збереження грошей. На це вплинула інфляція, неплатоспроможність фінансового ринку та багато інших ризиків. На думку багатьох експертів на даний момент держава не може гарантувати стабільну роботу державних банків, не кажучи вже про фонди. На жаль держава не в змозі забезпечити населенню належний рівень життя у пенсійному віці, на це впливає нерозвиненість ринку цінних паперів, недосконалість законодавчої бази, недовіра громадян до фінансових інститутів, а також вірогідність неповернення коштів та багато іншого. Не зважаючи на це, недержавне пенсійне страхування має великі перспективи в майбутньому, тому що система недержавного пенсійного забезпечення є важливим учасником на інвестиційному ринку. Тому варто присвятити подальші розробки саме на вдосконалення та розвиток цих фінансових установ.

Список використаних джерел:

1. Громадське телебачення – Останні новини дня, всі надзвичайні новини в Україні. // [Електронний ресурс] /. Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/yak-nakoruchyty-hidnu-pensiiu>
2. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» // [Електронний ресурс] / Режим доступу:
3. Недержавний пенсійний фонд. Як це працює // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pensia.ua/ua/gazeta/blogs/entry/nederzhavnij-pensijnij-fond-yak-tse-pratsyue>
4. Український репортер. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukrreporter.com.ua/business/v-ukrayini-zmenshylyasya-kilkist-pensioneriv.html>
5. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/ed20040101>